

Transskription af filmen “Dystopi”

Kenneth Bøgh Andersens novelle, *Uegnet*, er skrevet over hans roman *De hvide mænd*. Romanen udkom i 2003. Hans fortælling er et dystopisk fremtidsscenario, ikke så fjernt fra den tid vi lever i i dag. Der er mange ting i fortællingens univers, som vi kan genkende fra vores eget liv. Der er forældre, der går på arbejde, børn og unge, der går i skole og skal lave lektier om eftermiddagen. Men nogle ting er der blevet skruet op for – de er så at sige blevet forstørret. Det kan fx koste én livet, hvis man får en dårlig bedømmelse eller en dårlig karakter i skolen.

Unge i dag kender til det at føle sig presset og nervøse for ikke at klare sig godt i skolen. I Kenneth Bøgh Andersens novelle bliver dette sat på spidsen. Her gælder det liv og død!

Netop det, at helt almindelige hverdagsting er sat på spidsen, er et meget typisk træk i den dystopiske genre. Vi kalder det et genrekendetegn.

Et andet genrekendetegn er, at fortællingen typisk foregår i en nær fremtid. Det er altså fortællingen om noget, der kunne ske for én selv lige om lidt eller om få år. Og det er med til at gøre det mere uhyggeligt. Jo mere realistisk og nærtstående handlingen fremstår, jo mere skræmmende.

Et tredje genrekendetegn i de dystopiske fortællinger er, at mennesker oplever en trussel. Deres overlevelse kan være truet eller de kan være undertrykte og ufrie.

Truslen kan være en udefrakommende kraft – et meteornedslag, en pandemi, en overmagt fra en fjern galakse. Eller det kan være en trussel, der er opstået blandt menneskene på jorden. Som fx i romanen *De hvide mænd*, hvor mennesker er undertrykte, overvåget og berøvet muligheden for at tænke, handle og ytre sig frit, fordi andre mennesker har taget magten.

Kort sagt kan man beskrive genrekendetegnene sådan:

1. Helt almindelige hverdagsting er sat på spidsen i teksten
2. Fortællingen foregår i en nær fremtid
3. Personerne i fortællingen oplever en trussel, enten ift. overlevelse eller ift. undertrykkelse.

Ordet dystopi stammer fra græsk og betyder et dårligt eller et forkert sted. Dystopier er enkelt fortalt fortællinger om en verden eller et samfund, der af forskellige grunde er uønskeligt - et skræmmebillede eller en negativt fremtidsvision.

I de seneste år er der udkommet et væld af film, serier og computerspil, indenfor den dystopiske genre. Også inden for litteraturen – romaner, noveller, digte og anden lyrik - er udvalget stort.

Dystopien skildrer altså et undertrykkende fremtidssamfund, hvor tendenser vi kender fra vores hverdag er forstørret/overdrevet og sat på spidsen, og hvor menneskene skal kæmpe for deres overlevelse. Personerne i fortællingerne bliver i løbet af handlingen stillet i en række forskellige situationer, hvor de skal træffe nogle vigtige valg. Ofte er det svære valg. Ethiske dilemmaer, der sætter deres egen moral, deres værdier og principper på prøve.

(fortsættes på næste side)

Transskription af filmen “Dystopi”

Det betyder også, at de sædvanlige normer og leveregler er sat ud af spil. I vores samfund har vi vedtaget en række forbud, som det er strafbart at overskride. Men vi har også en lang række uskrevne regler om, hvordan man bør handle og leve sit liv. Det er dem vi kalder etiske principper eller værdier. Det er spørgsmål, som det er op til vores samvittighed at afgøre. I dystopien er begge typer regler mere eller mindre trådt ud af kraft.

En af levereglerne i vores samfund er, at man ikke må slå ihjel. Det er både strafbart, og der er enighed om, at det er forkert at gøre. Dette princip, som er vedtaget ved lov, er i den dystopiske genre ofte sat ud af spil. I mange dystopiske fortællinger er det netop tilladt at tage andres liv, hvis det på en eller anden måde gavner den herskende samfundsorden.

De fleste vil nok også sige, at vi ikke kun har et ansvar for vores eget liv, men også for hinandens liv. Det princip ligger til grund for den danske velfærdsstat, hvor man fx kan komme på hospitalet, når man bliver syg. Derudover er det også et etisk spørgsmål, som de fleste vil være enige i. Det er egoistisk kun at tænke på sig selv. Men fordi menneskets overlevelse er truet og tingene er sat på spidsen i dystopien, hersker der et ‘jeg er mig selv nærmest’ livssyn.

En tredje ting der gælder i vores samfund er, at alle mennesker har værdi eller er lige meget værd. Det princip er fx skrevet ned i FN's menneskerettighedserklæring: “Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder”. Men sådan er det ikke i dystopien. Menneskets værdi opgøres her i en simpel Cost-benefit- analyse: Du har værdi, hvis du kan bidrage til samfundets opretholdelse. Hvis ikke, er du overflødig og skal fjernes.

I fortællingerne følger vi mennesker, der på én eller anden måde forsøger at slippe fri af det undertrykkende samfund, gør oprør, nægter at følge med strømmen og drømmer om noget andet – håber på en anden fremtid.

